

DLA 2004 május 4.

Tisztelt kollegák, kedves barátaim,

Engedjétek meg, hogy a következő félórában, - néhány példa segítségével - egy személyes vallomást tegyek az építészetről, majd ezt követően a saját épületeimről beszéljek. Előre is elnézést kérek, hogy olvasok, de így kevésbé fogok elkalandozni, és Péternek is megígértem, hogy neki is hagyok egy kis időt....

A bemutatott példák javarészt dán épületek, mert az ott szerzett élményeim és tapasztalataim az egész eddigi pályámra, meghatározó hatással voltak. Nem csak az egyes építészek, vagy épületek, hanem legalább ennyire az, ahogyan a társadalom és építészek közötti, folyamatos párbeszéd zajlik. De a dánokkal kapcsolatos élményeim ennél is korábbi eredetűek. A dolog Farkasdy Zoltánnal, Dódi bácsival kezdődött. Ő hívta fel először a figyelmemet a dán építészetre, hiszen maga 1944-ben egy kényszerű évet töltött kinn, többek között Jörn Utzon irodájában.

Már ennek tükrében elemeztük vele, a 30-as évek kiváló magyar építészeinek küzdelmeit, Fischer József és főleg Molnár Farkas épületein. Mellette éltem át a geometria iránti szeretetem első épülettömeggé szelődését is. Az ő tanítványaként, már az egyetemen oly módon merült fel, a nagybetűs hely és a modern építészet kapcsolata, ami eltért a megszokottól. A dolog már akkor, és azóta is izgat.

Pár évvel a diplomavédésem után, 1986-ban egy ösztöndíjjal négy hónapra Dániába költöztem, ahol alaposan körülnéztem és közben egy hónapot a Kjaer&Richter irodában is dolgozhattam, Aarhusban.

Ez az iroda tervezte a most első példaként hozott, egyik kedvenc épületemet is, az Arhusi Zenepalotát. Az épület a város központjában, - az Arne Jacobsen által / 1937-ben/ tervezett városháza előtti parkban áll. Építésze szinte maradéktalanul mutatja mindazt, ami számomra egy jó épületet jellemez. Elsőként a funkciót őszintén mutató, tiszta tömeget, melyben a két, egymás mellé helyezett - egy kisebb és egy nagyobb - előadótermet hátul egy kiszolgáló blokk, elől pedig egy, a parkra nyíló üveghasáb fog egybe. Másodszor a kinnt és a bennt határának egyértelmű megfogalmazását, itt tulajdonképpen összekötését, mert az előcsarnok üvegdoboza többszintes városi élettér is, szinte a park része. Harmadszor pedig a helyhez kötődés stiláris gesztusainak mellőzését,... mert ez az épület a helyhez való viszonyát nem archaizáló, vagy nosztalgikus elemekkel, hanem kapcsolataival reméli biztosítani. Ugyanakkor tökéletesen együtt él a helyvel. A berendezést alkotó tárgyak is ilyen magától értetődően vannak jelen: gond nélkül épül be Arne Jacobsen, jó negyven évvel korábbi széke, vagy Poul Henningsen 1924-ben tervezett lámpája az enteriőrbe. Ez már azonban az időbeli kontinuitás része.

Érdeemes alaposabban is megnézni a híres PH lámpát, mert jó példa arra, hogy a forma és a funkció tökéletes tisztasága és átgondolt összhangja egyfajta időtlenséget hozhat létre. Hoztam magammal egy másik, kézzelfoghatóbb példáját is a dán design-nak, amit most körbe adok. Ez egy sörnyitó, hasonló jó tulajdonságokkal, sőt... ki is lehet próbálni, a sör a pult mellett van. Van ott bor és pogácsa is Péter nevében is kérem fogyasszatok egészséggel. A képen látható lámpát egyébként elutazásomkor a Kjaer&Richter irodától kaptam ajándékba és manapság ő fogad az irodába lépve.

Az épületbe visszatérve csak érdekességként említem meg, hogy a színháztér akusztikáját nagyméretű makett segítségével méretezték, nem bízva a dolgot a véletlenre.

A dánok szinte zsigerből ismerik a hely és az épület viszonyának - számomra is irányadó - szabályait, tudják, hogy az nem függ össze a múlt stiláris elemeivel, még kevésbé valamely

ideológiával. Ezért nem is hallottam soha dán építészeket nemzeti vagy a regionalitást firtató kérdéseken vitatkozni. Az itthoni építészet zavaros összképét, - megítélésem szerint - főleg e tudat hiánya okozza, ami bizonytalanságot és téves vágyakat tartalmaz a múlt formai és anyaghasználatának felesleges citálásával. A helyhez kötődés ilyenén értelmezése az oka annak is, hogy olyan sok dán építész aratott nemzetközi sikert. A Kjaer&Richter irodában eltöltött egy hónap alatt magam is egy, a londoni Docklandbe készülő terven dolgozhattam. Jellemző, hogy mindjárt az első munkanapomon több tucat londoni épületet ábrázoló képeslapot tettek az asztalomra, hogy könnyebben tudjak azonosulni a tervvel. A házak azóta javarész megépültek.

A helyhez fűződő viszony mellett a jó építészet másik fontos kérdése, számomra a kinn és a benn határát jelentő épületkontúr, fénnel való átnyitása és ennek részeként a külső és a belső tér kapcsolata. A dánok ennek igazi mesterei. Azért vetítek erről most több példát, mert kissé értehetetlen – magamat is beleértve – hogy miért nem élünk gyakrabban ezzel a lehetőséggel. A tömegek hasítékain – melyek lehetnek a tetősíkon is, sőt ott lehetnek igazán – olyan viszony alakulhat ki a külső és a belső tér között, ami adott esetben sokkal fontosabb, mint az épület külső megjelenése. A 'milyen a ház' profán kérdése nem a külső megjelenésre kellene vonatkozzon. Jó példa a C.F.Möller iroda Aarhus melletti, Ravnsbjerg temploma /1976/ , vagy ha lehet még érdekesebb

az Exner házaspár /Inger és Johs/ által tervezett Rodovre-i Islev templom / 1970 / Érdemes megfigyelni, hogy milyen kevés fény, milyen sokat tud mondani.

Ugyancsak jó példa – hogy ne csak templomokat mutassak - a Dall&Lindhartsen iroda Holstebro-i Könyvtára /1981/ is. Az építész páros szinte elemire szaggatja a házait a tetősávokon beengedett fénnel, miközben kívülről konzervatív és súlyos téglafalakat mutat.

Általában véve a középületeket rendkívül fontosnak érzem, egy egészséges társadalomban. Az igazi köz-terekre nagy szükség van, ahol a közösség összetartozása és ereje megtestesülhet. Az erre vonatkozó igény hiánya, egy atomizálódó világ képét vetíti előre. Itt nagyon fontos az építész szerepe.

Egy mondatot szeretnék beszélni Henning Larsenről is /1925-/ - aki a mai dán építészet kiemelkedő alakja – és ott tartózkodásom idején személyes instruktorem is volt. Lenyűgözött szerénysége és segítőkészsége. Jellemző, hogy saját épületei helyett Asplund egy eldugott krematóriumát ajánlgatta nekem tanulmányozásra. /Kvibergben Göteborg melletti / Én mégis inkább az új Riyadi /Szaúd-Arábia/ Külügyminisztériumáról kérdezgettem...

És itt, ennél az épületnél szeretnék visszatérni a dánok nemzetközi sikerének okára, ami megítélésem szerint megint csak a helyhez való viszonyban rejlik. Ma különösen aktuális ennek, az arab világ kultúráját, a nyugat eszközeivel megtestesítő épület tanulságait firtatni. De általánosságban is úgy gondolom, hogy valószínűleg ez a megközelítés lesz a jövő, vagyis egy globálisan mozgó, de regionálisan gondolkodó építészeti munka. Gondos elemzéssel, egyedi megoldásokkal. A stílus - a szó eredeti értelmében - már fel sem merül. A komoly előtanulmány, vagyis a pontos helyszíni előkészítés viszont előfeltétel.

De ugyanez az érzékenység, a mai világhoz való absztrahálási képesség lehetett az oka Otto von Spreckelsen sikerének a párizsi diadalív Defense-i tükörképének / l'Arche de la Defense 1989/ megalkotásakor is. Ez a nagy kapu azonban már egy másik világba vezet. A Defense második ütemének Kisho Kurokawa /Pacific Tower 1992/, Pei / EDF Tower Pei Cobb Freed & Partners 2001/ és mások által megálmodott épületei egy lenyűgöző, de hideg XXI. századról beszélnek. Sikerükről majd a jövő dönt, mint mindig.

Az eddig elmondottak tükrében aligha meglepő, hogy a legismertebb nemzetközi példát, a Sydney Operaházat /1957-73/ tervező Jörn Utzon ugyanebben az időben, Dániában, tájba simuló átriumos lakókatákat /Kingohusene 1960, Fredensborg/ és sajátos világú templomot tervez. Nem a nagyságrend és nem az önkifejezés a lényeg...

Az említett templom, a Bagsvaerd Kirke, /1976/ amely, talán kevésbé ismert épülete. Tiszta, magtár-szerű tömegében, a belső terek, a már jól ismert módon, felülről kapják a fényt. Az oldalhajókban közvetlenül, a templomtérben a ravaszul hajlított vasbeton ívrendszeren át. A belső részletek a végletekig kidolgozottak. /Pl. a fába csak bognárfelű szegeket enged verni, pontosan csak a fejükig beütve, hogy elkerülje a roncsolt felületeket./ Az épület nagyon erős, amit tiszta koncepciójának, és világos építészeti artikulálásának köszönhet. Itt sincsen nyoma - a funkció miatt egyébként automatikusan kínálkozó - formai visszatekintésnek.

Dániából, sok évre szóló munícióval a tarsolyomban hazatérve, sorra terveztem a házakat, és a hályogkovács biztonságával véltem eligazodni jó és rossz között, a megszerzett ismereteket elsősorban érzelmi alapon használtam. Valójában csak lassan alakult ki bennem egy tudatos építészeti magatartás. Az időközben bekövetkezett változások közül talán a fogalmak átalakulása érintett a legérzékenyebben: a stílust felváltotta az eszköztár, az egyéni problémákat a globálisak, a közös megoldásokat az individuálisak. A hely fogalma pedig időközben, föld méretűvé látszik terebélyesedni. Mostanában sikerült meglátogatnom néhány régebbi, közhelyszerűen ismert épület is, melyek fellelkesítettek és újraértékelődtek bennem. Ilyen például LeCorbusier Ronchampi Kápolnája, amelynek az üzenetét úgy érzem csak most értettem meg: ő már ötven évvel ezelőtt meghirdette a stílus szabadságát.....Vagy a Villa Savoy, ami ma is olyan friss, hogy csak szégyenkezni tud az ember, hogy mennyi ígérte nem váltotta valóra a modern építészet. A legutóbbi idők épületei közül is, sok volt nagy hatással rám, de a régi elveim továbbra is érvényesek maradtak. Megerősödött bennem a hit, és a valóság fontossága. Ugyanakkor aggodalommal tölt el a globális tőke, uniformizálási törekvéseihez illeszkedő építészet. De beszéljünk ezekről a dolgokról inkább példák kapcsán.

Peter Zumthor Vals-i fürdőjén /1996/ a valóság erejét szeretném bemutatni. Az erő itt akár szó szerint is értelmezhető, ugyanis a pillérszerű tömör alaprajzi elemekre támaszkodó födémeket, mindig megállítja a következő letámasztás előtt pár deciméterrel, konzolossá téve azokat. Az így létrejövő bevilágító sávok érdekesek és szépek, de tényleges erejüket nem ez, hanem igazi konzolosságuk jelenti. A 'höz nem érés' valóságára, katartikus erővel hatott rám és igazi szellemi energiát és hitet generált bennem, a rejtett merevbetéteket sejtő építésben: Mégis csak van valami, ami valódi, és valami, ami az, aminek látszik. Megszégyenülés és felemelkedés....

Mostanában sorra épülnek az olyan épületek, amelyek a 'hely'-től függetlenek, illetve mintegy: a föld méretű régióban gondolkodnak. Ennek egyik megjelenési módja a becsomagolás. A világban a helyét kereső építészet egy sajátos reakciója ez, az egyéni hangvételű, de bárhová behelyettesíthető módon viselkedő épület. Érdekes módon Peter Zumthor ehhez is tud példát szolgáltatni a Bodeni tó partján álló művészeti múzeumával. /1997/

Van persze olyan hely is, ahol ez tényleg működőképes, mint például egy vasúti pályaudvar irányító épületénél, amit a Herzog&deMeuron páros csinált Baselben /1994/, de ugyanez a magatartás már nehezen üdvözölhető egy tájban vagy egy történeti belvárosban elhelyezve, mint például - az ugyancsak Herzog&de Meuron által tervezett - baseli Pharma Intézetnél /1998/ Az ilyen épületek textúrájukkal, kivilágításukkal, egyetemleges eleganciájukkal igyekeznek igazolni identitásukat. Kétségtelenül önmagukban rendkívül szép és nívós épületekről van szó, mégsem érzem bennük az erőt, sokkal inkább az erőszakot, de legjobb

esetben is a játékot. Már arra is gondoltam, hogy egy-egy világcég máris, mint márkajeleket használja az azonos építészetet, ne adj Isten építész. Végeredményként pedig egy civil kontroll nélküli, világ nevű hely sejlik fel.....Számomra a 'hely' ilyen irányban és léptékben nem tágítható.

De Magyarországra visszakanyarodva, befejezésül szeretnék még egy gondolat erejéig Farkasdy Zoltán vári házainál megállni, mert számomra ezek legalább olyan fontosak. Az, azokban a bizonyos 50-es években megfogalmazott épületek, mint a Fortuna utca 15, /1959/ de még inkább az Uri utca 32 /1959/ és 34 /1962/, vagy a Dísz tér 8 /1968/, most is modernnek, mégis illeszkedők. Ma már részei annak az időszaknak, amit városnak nevezünk. /De vannak itt hála Istennek újabb jó példák is, mint például Reimholz Péter Fortuna utcai háza 2002./ .....és most szeretnék a saját munkáimról néhány szót szólni...

Előjáróban néhány fontos tény. Most volt 25 éve, hogy építészként dolgozom. Az élet úgy hozta, hogy az utóbbi tizennégy évben saját épületeim nagy részét Lukács István barátommal és kollegámmal közösen terveztem, a kettőnk által alapított cég keretei között. Az együttműködés szerintem remek dolog és nem minőségi, hanem alkati kérdés. Úgy gondolom együttműködésünk fenn is fog maradni, amíg mindketten úgy érezzük, hogy házaink jobbak, mintha bármelyikünk külön tervezte volna őket ..... Más.....A magyar viszonyok a dán viszonyoktól kissé eltérnek.... Itthon, a társadalmi párbeszéd és konszenzus teljesen hiányzik. Szinte állandóan szűkös anyagi keretek között, a tőkemegtérülés ránk akasztott puttonyával a hátunkon alkotunk, és nap mint nap keressük azt a technikát, amivel az építészetet a megrendelőre erőltethetjük.....Persze mindezt dalolva és vidáman. Nemis azért mondom..... de hát ezt ti, legalább olyan jól tudjátok...

És akkor lássuk az épületeket...

Árpád Híd Autóbuszállomás....Ez az első megépült épületem 1988-ból, Dóczy Pállal közös kísérlet, egy hossz tengelyre szervezett őszinte épületre. Sémája nagyon egyszerű: a földszinten csak átveszti magán az utasforgalmat, miközben a szükséges dolgok, mint jegyvétel, büfé, WC elérhető. Az emeleti galérián eredetileg kávézó, pihenő lett volna. / Azt azonban már a megnyitás előtt lenyúlták a sofőrök, utas tán soha nemis járt fenn./ Az egyedi acélszerkezetből, csomópontokról csomópontokra tervezett üvegdoboz megtervezése akkor komoly, ma már elképzelhetetlen és szükségtelen feladatot jelentett. Az épület tömege jól mutatja a funkciót: a kiszolgáló terek egy zárt, helyszíni műkövel burkolt tömegben, a közös terek pedig egy galériás üvegdobozban vannak. Ezt öleli körül, - a peronokat végig lefedő - előtető.

A következő helyszín a Belvárosi Dunapart, a téma egy Nemzetközi Hajózási Vállalat öreg székházának felújítása. ..Ez az épület felújítás az egyik első önálló feladatom volt a Buvátiban. A Petőfi tér Március 15. tér sarkán álló, a XX. század fordulóján épült házat a teljes rekonstrukciója során, a működőképes alaprajzra hivatkozva, ifjúi hévvel, jól szétvertem. Ennek kapcsán épült be a dunai oldali tetőterasz, a nem túl szép, de karakteres architektúrához igazodva. Megtanultam a meglévő épületek kellő tiszteletét is, amikor a 110 cm-esnek mutatkozó középfőfal a kivitelezés során két 25-cm-es fal közötti acélpillér sornak bizonyult. Ugyanilyen lendülettel - a megtalált értékek alapján - a belsőket sikerült igényesen helyreállítani, kiegészíteni.... Ez igazi élmény és tanulság volt. Állítólag innen vitték el annak idején a németek Horthy kisebbik fiát túszként egy szőnyegbe csavarva.....

Az első épület, amit Lukács Istvánnal - a 90-es évek elején -, közösen terveztünk a XII Városmajor u. 13. sz alatti irodaház volt, ami később kibővült a mögöttes Maros u. 12. szám tervezésével.. Közel tíz év alatt valósult meg, a két utcát összekötő 15 méter széles, és összesen 100 méter hosszú telken ez az épületegyüttes és gyalogos passzázs. A két utcai foghíj megtervezése mellett, a Városmajor utca és a Maros utca, Csaba utca és Kékgolyó utca közötti hosszú szakaszának, a tömbbelsőn keresztüli gyalogos átkötése jelentette a legérdekesebb feladatot. A Városmajor utcai homlokzatnál az utca vonalvezetését kihasználva, - a passzázs bejáratát is kijelölő - ívesen meghajló homlokzat szakaszokat terveztünk, míg a Maros utcai homlokzatnál, inkább az irányok továbbvezetése volt a cél. A gyalogos átjárót úgy fogalmaztuk meg, hogy az a tömbbelső zöldje felé is megnyíljon. A nagy hossz egyhangúságának elkerülésében, a két utca közötti, 3 méteres szintkülönbség is segített. Az összekötő szárny felépítménye végig F+1 szintes, felette az annak idején még ritkának számító zöldtetővel. A tömbbelső tűzfalait a beépítéssel maradéktalanul letakartuk. Az épületre Fővárosi Nívódíjat kaptunk.....

Az Újpesti Szilas Lakópark tervezésének lehetőségét egy, a beépítésre vonatkozó pályázaton nyertük el. A Szilas patak melletti beépítetlen területre tervezett, -alapvetően íves – utcahálózatra, sor, lánc és átriumházakat fűztünk fel. Úgy ítéltük meg, hogy számos, másutt jól működő életformához – talán a városrendezési mutatók miatt – nincs megfelelő kínálat itthon, holott nagy szükség lenne kicsi, és kifelé zárt, ugyanakkor befelé családi ház jellegű átriumos lakásokra éppúgy, mint - a közös zöldet körülölelő - sorházak, de nem túl nagy lakásokra. A kísérletnél az építészeti eszközök, csak szerények lehettek, így már a sávosan színdilatált lábazati vakolat, vagy egy-egy kisebb kővel burkolt felület is luxusnak számított. A végeredmény számos tanulsággal szolgált, például, hogy érdemes íves utcákat tervezni, mert tervezni ugyan nehezebb, de élni benne barátságosabb, meg hogy az ismétlődő elemeket nem lehet több kivitelezőre bízni, mert akkor azok nem fognak egymásra hasonlítani....

Ismét újpesti helyszín, egy kicsit intenzívebb lakóházas beépítéssel. A Megyeri úttól szélesedő telken, a két határoló utca távolságát kifeszítő, kigyószerű épületet terveztünk. Az így kialakuló udvarok közül a Szilaspatak sor felőliek a csatlakozó utcák tengelyébe kerültek, míg a Névtelen utcában lévők, közösen használt belső kerteket formálnak. A tervezésnél tudatosan tértünk ki a maximális beépítettség elől és törekedtünk oldottabb tömegalakításra, sok tetőkerttel és tetőterasszal. Az építészeti eszközök között elsősorban a visszahúzott színes betétek valamint a párkányok és attikák váltakozó használata jelentette a maximális lehetőséget. A kivitelezés utolsó üteme jelenleg is folyik.

A harmadik Újpesti helyszín, a Káposztásmegyeri Lakótelep közvetlen szomszédságában, a Külső Szilágyi út és a Megyeri út találkozásánál fekszik. A három ütemben megvalósuló, összesen közel 400 önkormányzati bérlakás tervezését – melynek most, a már megvalósult első üteméről fogok képeket mutatni - komoly kihívásnak éreztük, miután üzleti alapú bérlakások a második világháború óta nem épültek Magyarországon. Szokatlan volt, hogy a tervezés során mérlegre kerültek az építési költségeken kívül az üzemeltetés költségei is. Mondanom sem kell, hogy a lehető legszűkösebb keretek között kellett gazdálkodunk. Egy alkalommal - ennek túllépése miatt – csaknem elveszítettük a munkát,.... hiszen mi elsősorban a lakások minőségéért harcoltunk. Az igények szerinti kis lakásokhoz nagy méretű teraszokat

terveztünk, amelyeket – az építészeti elemként is használt - vasbeton pengefalakra ültettünk. Így elkerülhetővé vált a mindig problémás hőhid is. Az eltérő szintszámú szárnyak között kialakuló belső udvar, pihenőkert is, míg az íves szárny alatt a következő ütemhez vezető átjárót alakítottunk ki. Jelenleg már a harmadik ütem építkezése folyik....

Valami egészen más..., Óbuda volt Gázgyár, Graphisoft Park. A bejárat mögött a park, Dunával átellenes oldalán, szerényen meghúzódó kis logisztikai épület. Nekem az egyik kedvencem...Tömege három geometriai elem áthatásából áll, amelyek pontosan takarják a funkciókat. A raktár nagyméretű tömör hasábjá, az irodák parkra megnyíló üveg hengerszelete és a zöldfelület gömbcikkelye alkotják a házat. A fő alkotóelemeket, - az épület befejezéséhez még szükséges - födémek és falak, egymáshoz nem érő, lapszerű elemei egészítik ki. Ennyi az egész. A részletek már szinte maguktól adódtak. Nagy élvezet volt végre nívósabb anyagokkal dolgozni és talán sohasem sikerült ennyire közel kerülni ahhoz, amire Dánia óta vágytam.....

A Graphisoft Fejlesztői Épületének tervezését meghívásos pályázaton nyertük el. A tervezett új szárnyban a Graphisoft programfejlesztői kaptak otthont, míg az eredeti főépületben az igazgatás maradt. Ennek megfelelően itt a fejlesztők kreatív eszmecseréjét is biztosító, de reprezentációtól mentes munkahelyek kialakítása volt a cél. A folyosóvégi teresedések, a többszintes üvegfalak mögötti galériák a belső kommunikáció szinterei is. Az épület megfogalmazásánál alapvető szempont volt, hogy a létrejövő épületegyüttes egy építészeti egység maradjon. Igyekeztünk, hogy az új épületszárny ne konkuráljon a meglévővel, de önálló épületként is megállja a helyét. Ennek megfelelően a fejlesztői épületnek, a csatlakozáshoz legközelebbi elemet a főépülettől kissé hátrahúztuk és egy szinttel alacsonyabbra terveztük, tetején, - akár fogadások lebonyolítására is alkalmas,- külső sütőhellyel ellátott tetőkertet építettünk. A régi és az új épületrész fizikai és szellemi összetartozását egy kétszintes üveghíd biztosítja. A tervezésnél izgalmas kihívás volt a - meglévő épülethez való csatlakozás miatt - felvállalt építészeti egység mikéntje. Ez a gond végül is élvezetes játékká változott, amelyben a jellemzően lapokból szerkesztett tömeg - számunkra egyébként is vonzó - elvét fejleszthettük tovább, és ahol a tömegformálás és az épületszerkezeti kialakítás inkább az ipari épületek gondolatvilágához közelít. Fontos volt, hogy minderről a másik épületrészt tervező Cságolyékkal is folyamatosan elbeszélgettünk, és így kötetlen, őszinte szakmai légkörben dolgozhattunk. Érdekes tapasztalat volt, hogy a tisztán összemetsződő homlokzati elemek, valójában milyen komoly csomóponti munkát igényeltek.

Az épületért 2001-ben a Figyelő Építészeti Díját és Pro Architectura díjat kaptunk.

Az Alkotás út 41 szám alatt tervezett bérirodaház érdekes előzménnyel rendelkezik. A telken, eredetileg Telcs Ede szobrászművész, Kozma Lajos által /1928/ tervezett saját, földszintes lakóháza állt. Az új épület tervezésénél tudomásul kellett venni, hogy a beépítési szituáció és városszerkezeti helyzet alapvetően megváltozott, és az új ház egy teljesen új kubatúrát és eltérő funkciót igényel. Ugyanakkor tudatosan törekedtünk egyfajta szellemi kontinuitás megteremtésére, a szakmailag, szívünkhöz oly közelinek érzett Kozma Lajosnak tisztelegve. Telcs Edére emlékezve pedig a régi épületről, az általa készített Szt. Flórián szobrot átmentve és felújítva, azt, az új homlokzaton újra elhelyeztük. Az udvari oldalon a rendezési terv által lehetővé tett, tömbbelsőbe nyúló F+2 szintes tömeg jól illeszthető volt az épülethez. Játékos

homlokzatai, tetőterasa oldják a beépítés szigorát. Lábakra állított tömege tudatos felkönnyítést jelent és a bezáródó tömbbelső is levegőhöz juttatja.

A Krisztina téri templommal átellenben, a Krisztina körút és a Mészáros utca kereszteződéséhez kapcsolódó sarokfoghíjra épült fel ez a bérirodaház. Építészeti megfogalmazásánál a legérdekesebb, az a kísérlet volt, amelyben a Vár lábának történeti hangulatát, és egy mai irodaház megjelenését egyszerre, egy épületben próbáltuk, kompromisszum mentesen megoldani. A Krisztina téri homlokzaton átvettük a csatlakozó épület földszint feletti osztópárkányát, míg a 3. emelet ablakosztással, az ezen a helyen, korábban álló klasszicista épület ablakainak kilenc osztású ritmusát ismételtük meg, egyfajta történeti folytonosságként. A Roham utcai szárny két szintet átfogó nyílásai utalnak a Krisztina kert-i szomszédos épület Horváth-kertre néző homlokzatának hasonló megnyitására. A homlokzaton a kézi pattintású és mattcsiszolt Jura kőfelületek minimális horizontális mozgatásával válnak el a toronyszerűen megfogalmazott tömegek az alaptömegtől. A betétek színe pedig utal a Vár alatti épületek kő és vakot architektúrájának téglá betéteire. Tervezéséért elnyertük a Figyelő Építészeti Pályázat I. díját, amit ezúton is szeretnék Farkasdy Zoltán emlékének ajánlani.

Végül befejezőképpen, még egy személyes gondolat. A pályám, utóbbi tizenkét évben úgy dolgoztam, mintha, az azt megelőző – rendszerváltás előtti – idők, meg nem élt építészeti gondolatait utólag, restanciaként meg kellene terveznem. Valamiért úgy éreztem, hogy e nélkül nem tudok új dolgokkal foglalkozni. Úgy jártam, mint a régi mesében a postakürt, amelyik a téli hidegről bekerülve a melegre, a fogason játszani kezdte a belefagyott muzsikákat. Mostanra úgy érzem - hála istennek - elfogytak a régi dallamok és talán már a jelenben fog ezentúl szólni a zene. Őszinte örömmel tölt el, hogy látom az új generációt, amelyik már így, az idővel szinkronban, sokkal tudatosabban nő fel. Reményeim szerint velük együtt már a világ dolgaival párhuzamosan fogunk ezentúl dolgozni.... Köszönöm a figyelmet.....